

STALIŠČA MLADIH DO STARŠEVSTVA

PSIHOLOGIJA

KLARA MAJER
GIMNAZIJA VIČ

Mentorica: prof. Majda Šajn
Stjepić

April, 2021

Vsebina

Problem raziskovalne naloge.....	2
Teoretični uvod.....	3
Stališča	3
Družina	3
Starševstvo	5
Posebni statusi študenta	5
Statistika starosti ženske ob rojstvu prvega otroka	6
Socialno ekonomski status mladih družin in pomoč države	7
Denarni prejemki	7
Ukrepi in dodatki zaradi Coronavirusa (covid-19):.....	9
Vpliv religije na odločanje o starševstvu	10
Srednješolska nosečnost	11
Splav kot posledica nezaželene srednješolske nosečnosti	12
Cilji	13
Hipoteze	13
Metoda	14
Merski instrument:	14
Vzorec	14
Postopek zbiranja podatkov	15
REZULTATI.....	16
Ovira starševstva v času študija	16
Dober študent ali dober starš?	18
Prispevki s strani države	19
Vpliv religije na odločitev za/proti starševstvu	20
Najprimernejši čas za starševstvo po končanem študiju?.....	22
Srednješolske nosečnosti	23
Dvig povprečne starosti ženske ob rojstvu prvega otroka.....	26
Usklajevanje starševstva in študija.....	29
INTERPRETACIJA.....	31
Povzetek	36
VIRI	38
Kazalo grafov	39
PRILOGA 1 - VPRAŠALNIK.....	40

Problem raziskovalne naloge

Ob razmišljanju o izbiri študija sem (kot verjetno marsikdo) naletela na dilemo: "Kakšna pa bo moja družina, če bom tako dolgo študirala in imela družino med študijem oziroma, kdaj bom sploh sposobna imeti družino?". Začela sem se torej zanimati, kakšne so možnosti za mlade - študente, da bi imeli otroke - kako jim pomaga država, jim ob strani stojijo starši, kakšen je pogled na starševstvo s strani njihovih vrstnikov itd. V tej raziskovalni nalogi bom torej skušala pridobiti odgovore na moje dileme/vprašanja s strani mladih, bodisi takih, ki so se odločili za starševstvo in tudi takih, ki se zaradi različnih dejavnikov za starševstvo (še) niso odločili. Zanima me, kaj mladim, ki se za starševstvo niso odločili predstavlja največjo oviro, se jim zdi, da se študentski starši ne morejo dovolj posvetiti študiju ali otroku in so zato slabi študentje ali slabi starši ipd.

Zanima me tudi, če mladi s čim pogojujejo starševstvo, npr. z zakonom ali poroko, trajanje partnerske zveze itd.

Dotaknila se bom tudi vprašanja, kdaj se današnjim mladim zdi najprimernejši čas za starševstvo - kdaj se jim zdi, da so dovolj zreli, izobraženi itd. ter kaj menijo o srednješolski nosečnosti. Zanimivo mi je namreč, da je bilo v časih naših staršev veliko več srednješolskih nosečnosti, kot jih je dandanes. Zanima me, zakaj je temu tako in kaj si o tem danes mislijo mladi - predvsem dijaki, študentje in mladi v poklicih.

Zavedam se, da se povprečna starost ženske ob rojstvu prvega otroka dviguje in zanima me, čemu lahko to pripišemo - dolžini študija, nezrelosti, socialni stiski študentov?

V tej seminarski nalogi bom skušala s psihološkega vidika preučiti stališča mladih do starševstva.

Teoretični uvod

Stališča

Stališča so celote prepričanj, čustev in vrednostnih ocen v odnosu do različnih socialnih situacij in objektov, ki delujejo kot trajna pripravljenost za določen način vedenja. Lahko so splošna ali specifična in bolj ali manj močna: nekatera stališča so bolj izoblikovana in se zanje bolj zavzemamo, druga pa so neizoblikovana in mlačna. Na oblikovanje stališč vplivajo vsi dejavniki, ki vplivajo na oblikovanje človeka kot socialnega bitja. Nekatera stališča se oblikujejo v procesu socializacije že v zgodnjem otroštvu, predvsem znotraj družine z različnimi vrstami učenja, npr. z instrumentalnim pogojevanjem in modelnim učenjem. Pri oblikovanju drugih stališč so pomembnejše informacije, znanje ali osebne izkušnje. V adolescenci so za oblikovanje stališč pomembne prijateljske skupine. (A. Kompore, 2011)

Stališča imajo tri sestavne komponente, in sicer kognitivno komponento, čustveno komponento in dejavno komponento. Kognitivna komponenta predstavlja posameznikovo znanje in informiranost o objektu stališča, čustvena komponenta njegovo čustveno doživljanje objekta, dejavna komponenta pa predstavlja, kako to stališče vpliva na njegovo vedenje, kako se vede v skladu s tem stališčem.

Stališča, ki jih zajema moj problem, se pri večini verjetno v veliki meri razvijejo že v procesu socializacije - sploh v povezavi z religijo - ta stališča se ustvarijo kar kmalu, ker smo vanje vzgojeni. Prav gotovo pa drži, da se v veliki meri razvijejo znotraj družine - z modelnim učenjem lahko prevzamemo stališča staršev, hkrati pa vplivajo tudi prijateljske skupine. Če za primer vzamem skupino prijateljic v srednji šoli, sem prepričana, da se njihova mnenja razlikujejo precej manj, kot se razlikujejo stališča ene izmed deklet in dekletovim očetom.

Družina

Pojem družine se nekoliko razlikuje glede na stroke. Psihološka opredelitev družine se glasi nekako tako:

Družina je skupina ljudi, ki so sorodstveno povezani. Je tudi najosnovnejša oblika človeške družbe (v zgodovini je družba nastala sprva na podlagi sorodstvenih vezi). Običajno (vsaj v naši kulturi) družino sestavljata starša in eden ali več otrok, torej prevladuje najožja sorodstvena vez. (T. Vec, 2011)

Družina nam daje sporočila, po katerih uravnavamo svoje življenje. To imenujemo referentni okvir, ki je torej nekakšen notranji načrt, konstrukt, ki ga ljudje zgradimo v otroštvu ob interakciji s starši (ali skrbniki). Ima ga vsak od nas in se vedemo v skladu z njim. (Berne v T. Vec, 2011).

Z referentnim okvirjem določamo odnos do sebe, do sveta in do drugih. Zato majhen otrok sploh ne podvomi v to, kar mu rečeta starša in se v samih začetkih čuti še celo

eno bitje z materjo. V začetku namreč še ne pozna druge resničnosti kot tisto, ki mu jo prikazujeta starša in jo sam zaznava. To prav gotovo v največji meri v zgodnjem otroštvu vpliva na oblikovanje stališč.

Uradno uzakonjeno definicijo družine najdemo v 2. členu Družinskega zakonika Republike Slovenije: »Družina je življenjska skupnost otroka, ne glede na starost otroka, z obema ali enim staršem ali z drugo odraslo osebo, če ta skrbi za otroka in ima po tem zakoniku do otroka določene obveznosti in pravice.«

Poznamo več vrst družin. Najpogostejša je jedrna družina, ki jo predstavljajo mama, oče in otroci. Poznamo pa tudi enostarševske družine, reorganizirane družine (tj. družine, kjer se starša ločita in si najdeta nove partnerje), razširjene družine, istospolne družine, družine s posvojenimi otroki, rejniške družine idr.

Nekoliko drugačna oblika družin pa so tudi **študentske družine**.

Študentske družine

Študentska organizacija Slovenije podaja svojo definicijo, kaj so študentske družine. To so posebna vrsta družin, kjer je mama (ali tudi oče) še študent/-ka¹, torej še nezaposlen/-a in šele na poti do materialne samostojnosti in neodvisnosti (Študentska organizacija Slovenije, 2018).

Mladi, še posebej študentje in študentke, živijo podaljšano mladost pri starših. To je tako imenovana faza LAT (ang. living apart together), ki pomeni živeti skupaj ter hkrati narazen. Ta faza lahko zajema številne življenjske situacije:

- živeti doma v času podaljšanega šolanja (20–26 let),
- živeti doma tudi po zaključku šolanja in ob vstopu v zaposlitev,
- živeti doma z občasnim življenjem drugje,
- živeti drugje z rednim obiskovanjem starševske družine in neprekinjeno uporabljati usluge in storitve, ki jih nudijo starši.

Faza LAT zaznamuje prehod med družinsko odvisnostjo in popolnoma neodvisnim življenjem. Za fazo LAT je predvsem značilna ekonomska odvisnost ali delna odvisnost s hkratno socialno neodvisnostjo (Nastran, Ule, Rener, Mihelj, Kurdija in Mencin Čeplak, 1996).

Status študentskih družin je od leta 2017 opredeljen v ZVIS (69.a člen). Mamicam študentkam pripadajo tudi ugodnosti, ki pripadajo vsem mamicam, ne glede na to, ali imajo status študentke ali ne. Te ugodnosti so: otroški dodatek, pomoč za opremo novorojenca in eno leto starševskega dodatka.

¹ Študent/ka - kdor si pridobiva izobrazbo na višji ali visoki šoli (SSKJ)

Glede **študija** pa študentkam oz. študentom, ki v času študija postanejo starši, pripada dodatno študijsko leto za vsakega živorojenega otroka, kar zagotavlja 70. člen Zakona o visokem šolstvu.

Starševstvo

Da bi lažje razumeli študentske družine, je pomembno, da vemo, kakšne spremembe v življenju posameznika prinese starševstvo.

Starševstvo je osebna in družbena sprememba, ki se zgodi vsem posameznikom, ki postanejo starši. Isti proces se zgodi tudi študentom, ki postanejo starši. (A. Komač, 2019)

Ena izmed najpomembnejših funkcij družine je psihološka funkcija. To pomeni, da morata starša otroku dajati občutek varnosti, ljubezni, sprejetosti, ter zadovoljevati potrebe po razvoju in samostojnosti. Biti starš torej pomeni nenehno odgovornost za dobrobit svojega otroka.

Posebni statusi študenta

Posebni statusi študenta so status študenta s posebnimi potrebami, status študenta vrhunškega športnika, status študenta priznanega umetnika, status študenta, ki se udeležuje (področnih) mednarodnih tekmovanj in **status študenta starša**.

Študent starš

Študenti s posebnim statusom so upravičeni do prilagoditve izvajanja študijskih programov (Zakon o visokem šolstvu, 2012). Sicer zaenkrat to upošteva samo Univerza v Ljubljani. Druge univerze v Sloveniji statusa študenta starša ne urejajo posebej (Univerza v Mariboru in Univerza na Primorskem).

Univerza v Mariboru ureja položaj študentov s posebnim statusom v pravilniku o študentih s posebnim statusom na Univerzi v Mariboru. Med študenti s posebnim statusom v 1. členu pravilnika je navedena tudi skupina študentov, ki zaradi posebnih okoliščin potrebujejo prilagojene pogoje izobraževanja, kot primer pa so izpostavljene tudi izjemne socialne in družinske okoliščine. Šesti člen pravilnika govori o pogojih za pridobitev posebnega statusa, kjer kot uradno dokazilo velja tudi izpis iz rojstne matične knjige za otroka do treh let (Pravilnik o študentih s posebnim statusom na Univerzi v Mariboru, 2010).

Drugi dve univerzi v Sloveniji v pravilnikih ne omenjata študentov, ki so starši. V zadnjih letih je opazen pomemben premik, saj se status študentov z otroki ureja tudi formalno. Razumljivo je, da se začne pri največji univerzi v državi, upam, da bodo temu zgledu postopoma sledile vse univerze. Mislim, da je na manjših univerzah in fakultetah večja možnost neformalnega dogovarjanja. Tako da je čisto možno, da v splošnem niso

študenti starši iz drugih univerz v veliko slabšem položaju kot študenti starši iz Univerze v Ljubljani. Slabost tega je, da so v neformalnih okvirjih študenti vedno prepuščeni dobri volji in naklonjenosti profesorjev in osebja, imajo manj moči in se zato lahko znajdejo v položaju, ko se ne morejo zavzeti zase.

Statistika starosti ženske ob rojstvu prvega otroka

Vir podatkov: STATISTIČNI URAD SLOVENIJE

Povprečna starost matere ob rojstvu otroka je tehtana aritmetična sredina starosti mater ob rojstvu otroka (SURS).

LETO	POVPREČNA STAROST ŽENSKE OB ROJSTVU PRVEGA OTROKA
2000	26,5
2001	26,7
2002	27,2
2003	27,3
2004	27,5
2005	27,8
2006	28,0
2007	28,2
2008	28,4
2009	28,5
2010	28,7
2011	28,8
2012	28,9
2013	29,0
2014	29,1
2015	29,3
2016	29,4
2017	30,9
2018	29,5
2019	29,6

V letu 2018 se je rodilo 19.585 otrok, od tega 57,7 % neporočenim materam. Povprečna starost matere ob rojstvu prvega otroka je bila 29,5 leta.

V 2019 se je v Sloveniji rodilo 19.328 otrok. Povprečna starost vseh mater, ki so rodile v 2019, je bila 31,1 leta, povprečna starost tistih, ki so v 2019 rodile prvič, pa 29,6 leta. Matere 57,7 % otrok, rojenih v 2019, niso bile poročene.

Kot lahko razberemo iz tabele, se je povprečna starost ženske, ob rojstvu prvega otroka, v zadnjih 19. letih, povečala za približno tri leta. Najvišja je bila leta 2017 in sicer kar 30,9 let. V nalogi me zanima, čemu lahko pripisujem tak narast starosti.

Socialno ekonomski status mladih družin in pomoč države

Socialni položaj študentskih družin ureja več področij zakonodaje in del nevladnega sektorja.

Socialni položaj študentskih družin se najprej ureja skozi njihov status družine. Družinski

denarni prejemki so urejeni z Zakonom o starševskem varstvu in družinskih prejemkih, v

nadaljevanju ZSDP-1 (Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih, 2014).

Vsaka študentska družina je upravičena do 10 dodatnih subvencioniranih obrokov na mesec, če pa ima družina dva otroka, je upravičena do 20 dodatnih subvencioniranih obrokov.

Starši študenti imajo pravico do subvencioniranega bivanja v študentskih domovih, pri čemer se subvencija lahko dodeli tudi za partnerja, ki je državljan Slovenije in ima status študenta. Študentske družine lahko za sprejem v študentski dom zaprosijo ne glede na rok za oddajo prošenj, študent, ki postane starš, pa ima zaradi starševstva pravico do podaljšanja bivanja v študentskem domu za eno leto. Ena od ugodnosti je tudi ta, da ne glede na rok za oddajo prošenj za sprejem v študentski dom, lahko za sprejem zaprosi študentska družina, če je bil otrok rojen po določenem roku (prav tako tudi zaradi kakšnih drugih dejavnikov, ki vplivajo na socialni položaj družine in so se zgodili po tem roku).

V Ljubljani imajo študentske družine na voljo apartmaje v Študentskem domu Ljubljana v Rožni dolini, v enem izmed domov pa je tudi vrtec za otroke do 3. leta starosti. Za družine je na voljo 20 enostarševskih apartmajev po ceni 100 evrov in 12 dvostarševskih apartmajev za 201 evro.

Denarni prejemki

Sem se uvrščajo starševski dodatek, pomoč ob rojstvu otroka, otroški dodatek, dodatek za veliko družino, dodatek za nego otroka in delno plačilo za izgubljeni dohodek (Rener idr., 2006, str. 61)

Izmed navedenih mesečni prihodek predstavljata otroški dodatek in starševski dodatek.

Do denarnih prejemkov je upravičen eden izmed staršev po rojstvu otroka:

a) Otroški dodatek: to je dopolnilni prejemek za preživljanje, vzgojo in izobraževanje otroka. Višina zneska je odvisna od uvrstitve družine v dohodkovni razred, ki je določen v odstotku od povprečne mesečne plače vseh zaposlenih v Republiki Sloveniji za koledarsko leto pred vložitvijo zahteve. Pogoji za pridobitev pravice je prijavljeno prebivališče otroka v Sloveniji. Vlogo za pridobitev otroškega dodatka se odda na krajevno pristojnem Centru za socialno delo.

b) Starševski dodatek: denarna pomoč staršem, kadar po rojstvu otroka niso upravičeni do starševskega nadomestila (ki je vezano na plačilo prispevkov, torej zaposlitev). Pravica do starševskega dodatka traja 365 dni (če se ga uveljavlja 30 dni pred predvidenim datumom poroda oziroma najkasneje 30 dni po rojstvu otroka). Vlogo za pridobitev starševskega dodatka se odda na krajevno pristojnem Centru za socialno delo. Starševski dodatek znaša 258,09 EUR mesečno za otroke, rojene po 1. januarjem 2020.

c) Pomoč ob rojstvu otroka: enkratni denarni prejemek, ki je namenjen nakupu opreme za novorojenčka. Starša lahko izbirata med paketom (oprema za novorojenčka), prejemek pa se lahko izplača tudi v denarni obliki. Pomoč ob rojstvu otroka znaša 280 €.

Zaradi ukrepov varčevanja, ki so bili sprejeti v času gospodarske krize, je bila do leta 2018 pravica do pomoči ob rojstvu otroka omejena s premoženjskim cenzusom – povprečni mesečni dohodek na osebo ni smel presegati 64% neto povprečne plače. S 1. januarjem 2018 pa je pravica do pomoči ob rojstvu otroka ponovno postala univerzalna, kar pomeni, da jo bodo dobili vsi starši novorojenčkov, ne glede na njihov dohodek. Pravico uveljavlja ali mati ali oče z Vlogo za uveljavljanje pravice do pomoči ob rojstvu otroka na Centru za socialno delo (o njej bodo odločali po rojstvu otroka).

d) Dodatek za nego otroka, ki potrebuje posebno varstvo: namenjen je kritju povečanih življenjskih stroškov, ki jih ima družina zaradi varstva in nege otroka, ki je hudo bolan, telesno prizadet ali z motnjami v telesnem in duševnem razvoju. Za dodatek se zaprosi na Centru za socialno delo v kraju stalnega prebivališča z Vlogo za uveljavitev pravice do dodatka za nego otroka.

Vsak starš študent pa lahko na Centru za socialno delo zaprosi tudi za **denarno socialno pomoč**, ki je urejena v Zakonu o socialno varstvenih prejemkih (ZSVarPre). Do denarne socialne pomoči so upravičene osebe, ki zase in za svoje družinske člane ne morejo zagotoviti sredstev v višini minimalnega dohodka iz razlogov, na katere ne morejo vplivati. Med takšne razloge spada tudi materinstvo v času rednega študija. Ker so študente do 26. leta starosti v času študija (ko imajo status študenta) skladno z zakonom dolžni preživljati starši, si morajo študentje-starši najprej urediti preživnino s strani staršev, šele nato lahko zaprosijo za denarno socialno pomoč.

Ukrepi in dodatki zaradi Coronavirusa (covid-19):

Vsi redni študentje, s stalnim prebivališčem v Republiki Sloveniji so že v **prvem korona paketu** prejeli enkratni solidarnostni dodatek v višini 150€.

V **drugem korona paketu** je država pomagala z:

- Enkratno solidarnostno pomoč v višini 150 evrov prejmejo tudi izredni študenti.
- Enkratno solidarnostno pomoč v višini 150 evrov prejmejo tudi prejemniki starševskega dodatka, dodatka za nego otroka, družinski pomočniki, rejniki, upravičenci po zakonu za vojne veterane in vojne invalide, upravičenci do nadomestila po zakonu o socialnem vključevanju invalidov.
- Enkratno solidarnostno pomoč v višini 30 evrov za vsakega otroka prejmejo prejemniki otroškega dodatka, če niso višje kot v 6. dohodkovnem razredu.

V primeru, da je eden izmed staršev zaposlen, so v nadaljnjih korona paketih bili le ti upravičeni do:

- Če je otrokom onemogočeno varstvo oziroma šolanje oziroma to ni zagotovljeno, ker otrok zaradi širjenja okužb z novim Corona virusom ne more obiskovati vrtca oziroma šole in zaradi tega starši ali skrbniki ne morejo opravljati dela v skladu s sklenjeno pogodbo o zaposlitvi, se takšna nezmožnost opravljanja dela oziroma takšna odsotnost z dela enega od staršev lahko presoja v okviru instituta višje sile. Višja sila je dogodek, ki ga ni bilo mogoče pričakovati in se mu tudi ne izogniti ali ga odvrniti. Delavcu, ki zaradi višje sile ne more opravljati dela, pripada nadomestilo plače v višini polovice plačila, do katerega bi bil sicer upravičen, če bi delal, vendar ne manj kot 70 % minimalne plače. (**4. korona paket**)
- Od 1. septembra 2020 dalje bo mogoče uveljavljati višje, 80 odstotno nadomestilo v primeru odsotnosti z dela zaradi višje sile, ki je posledica obveznosti varstva otroka zaradi otroku odredene karantene do vključno 5. razreda osnovne šole. (**5. korona paket**)
- V primeru odredene karantene otroku bodo starši za dneve odsotnosti otroka oproščeni plačila vrtca. (**5. korona paket**)
- Starši, katerih otroci od 26. oktobra 2020, zaradi ukrepa vlade o začasni prepovedi zbiranja ljudi v zavodih s področja vzgoje in izobraževanja ter univerzah ter visokošolskih zavodih, ne obiskujejo vrtca, so za čas, ko otrok ne obiskuje vrtca, oproščeni plačila. (**6. korona paket**)

Za študente je bila v **6. korona paketu** pomembna tudi točka, ki govori o oprostitvi plačila storitev študentskih domov med razglašeno epidemijo.

- Študentski domovi, ki v času trajanja epidemije ne izvajajo storitev, teh uporabnikom ne zaračunavajo. Vsi stroški tekočega delovanja, zmanjšani za prejeta javna sredstva in sredstva, pridobljena iz naslova ukrepov,

določenih v tem zakonu, se študentskim domovom iz prejšnjega odstavka krijejo iz proračuna Republike Slovenije.

Za študente oziroma študentske družine, ki bivajo v državnih stanovanjih ali stanovanjih lokalne skupnosti pa je bila v 6. korona paketu pomembna olajšava oprostitev najemnin.

7. korona paket je bil zelo naklonjen vsem družinam – namenjen je bil namreč enkratni solidarnostni dodatek v višini 50 evrov za vse otroke: prejeme ga eden od staršev oz. rejnik otroka do starosti 18 let s stalnim ali začasnim prebivališčem v Sloveniji, ki dejansko živi v Sloveniji. Povečal se je tudi dodatek za nego otroka - znesek dodatka za nego otroka na podlagi zakona o starševskem varstvu in družinskih prejemkih se poveča za 100 evrov. Prav tako se je povečal tudi dodatek za velike družine - znesek letnega dodatka za velike družine se za čas do konca epidemije poveča za 100 evrov za družine s tremi otroki in za 200 evrov za družine s štirimi ali več otroki. Namenjen pa je bil tudi enkratni solidarnostni dodatek za novorojenca - eden od staršev oz. posvojitelj otroka s stalnim prebivališčem v Sloveniji, rojenega v času od 1. januarja 2020 do enega leta po koncu epidemije, bo prejel enkratni solidarnostni dodatek za novorojenca višini 500 evrov.

V **7. korona paketu** so tudi vsi študenti dobili 150€ dodatka, tako kot so ga dobili v prvem in drugem korona paketu.

8. korona paket pa je zajemal tudi polnoletne dijake – namenjen jim je bil namreč enkratni solidarnostni dodatek v višini 50€. Dodatek je bil namenjen tudi brezposelnim, ki so delo izgubili po 12. marcu 2020 (in so 5. februarja 2021 bili še vedno brezposelni) in sicer v višini 150 evrov.

Podatki so vzeti s spletne strani REPUBLIKA SLOVENIJA GOV.SI in sicer februarja leta 2021, ko je bilo v državi še razglašeno stanje pandemije.

Vpliv religije na odločanje o starševstvu

Prav gotovo ne gre zanikati, da ima religija vpliv na starševstvo. Vprašanje, ki se nam pojavlja je predvsem to, kakšna je dan danes vera posameznikov, ki se štejejo pod pripadnike neke religije – se držijo vseh pravil, ki jih določa njihova religija (bodisi Sveto pismo, bodisi Koran itd.) ali ne.

Po anketi Eurobarometra leta 2018 naj bi bilo 73,4 % Slovencev katoličanov, 3,7 % pravoslavcev, muslimanov prav tako 3,7 %. Med ostalimi se večina opredeljuje za ateiste (14,7 %), 3,6 % pa je neuvrščenih. (Wikipedija)

V splošnem je v krščanstvu zapovedana vzdržnost do poroke – po poroki pa je čas za otroke. Torej naj bi bila odločitev za starševstvo povezana z zakonsko zvezo. V letu

2019 je bila povprečna starost ženske ob sklenitvi prve zakonske zveze 30,7 let, moškega pa 32,8 let.

Prav tako velja vzdržnost do poroke tudi v islamu.

Na podlagi statističnih podatkov, ki pravijo, da je povprečna starost ženske ob sklenitvi zakonske zveze 30,7 let, starosti ob rojstvu prvega otroka pa 29,6 let lahko sklepamo, da ima več žensk otroke pred poroko oziroma se ne držijo pravil, katere jim zapoveduje njihova vera oziroma niso verne.

Srednješolska nosečnost

Ni jasno, ali naj bi bila mladostniška nosečnost moralni problem, problem revščine ali problem reproduktivnega zdravja (Rajgelj, 2005).

Po koncu šestdesetih let so preučevalci postali bolj odprti in svobodomiselnih do te teme. Mladostniška nosečnost sama po sebi naj ne bi bila ne dobra in ne slaba, je pa za zahodno družbo neprimerna zaradi družbeno pogojenih kategorij in starostno določenih mej. V zahodni kulturi se najstniško nosečnico obravnava z materialno deprivacijo in družbeno izločitvijo (Rajgelj v Kranjc, Bastič, 2018).

V nasprotju z zahodnjaškim načinom razmišljanja pa v Indiji petnajstletne neveste, ki še niso rodile, predstavljajo tarčo posmeha, saj v Indiji mladostnice ne definirajo starost, ampak spol, zakonski stan in reproduktivna sposobnost (Lawson v Rajgelj, 2005).

Moderna družba podpira predstavo o ekonomski varnosti in zagotavljanju zdrave reprodukcije. Ljudje vzdržujejo kulturne sisteme, ki določajo ideale vedenja, ki jih posamezne družbene skupine z lahkoto prepoznajo in sankcionirajo. Posamezniki manipulirajo s kulturnimi ideali in jih prilagajajo specifičnim družbenim okoljem. Iz povezave vseh treh tez sledi, da sta mladostniška spolnost in nosečnost predvsem družbeno določeni. V skupnosti, kjer so posamezniki revni in prejemajo nizke dohodke ter imajo na razpolago le nekvalitetne zdravstvene storitve, obstaja večja verjetnost za uveljavitev norme zgodnjega starševstva (tako naj bi se ohranila vitalnost skupnosti). Skupnosti, kjer pa imajo posamezniki možnost za kakovostno izobrazbo, zagotovljeno ekonomsko varnost in dobre zdravstvene storitve, pa bodo najverjetneje uveljavile normo odlaganja starševstva na poznejša leta (Geronimus v Rajgelj, 2005).

Pravna ureditev umetne prekinitve nosečnosti v Republiki Sloveniji je liberalno pravno urejena, ženska namreč ima pravico do umetne prekinitve nosečnosti, s katero se uravnava število rojstev v Republiki Sloveniji (Pisnik, 2012). 55. člen Ustave Republike Slovenije (1991) o svobodnem odločanju o rojstvih otrok navaja, da je to svobodno in da država zagotavlja možnosti za uresničevanje tega in ustvarja razmere, ki ženskam omogočajo, da se odločijo o rojstvu svojih otrok.

Splav kot posledica nezaželene srednješolske nosečnosti

Za prekinitev nosečnosti ni starostne omejitve, mladoletne osebe pa za izvedbo ne potrebujejo soglasja staršev.

Splav, strokovno abortus, pomeni prekinitev nosečnosti, posledica katerega je smrt zarodka. Splav lahko povzročijo nepravilnosti pri razvoju zarodka ali njegova smrt. V tem primeru govorimo o spontanem splavu. Poznamo tudi umetni splav, ki ga izvajajo v medicini iz terapevtskih razlogov ali na podlagi odločitve nosečnice. Obstaja več načinov umetne prekinitve nosečnosti. To so kirurški, z zdravili, sprožitev popadkov s solno raztopino in mali carski rez, ki pa se opravlja zelo redko (Wikipedija).

Kontracepcija, imenovana tudi načrtovanje rojstev, načrtovanje družine, preprečevanje zanositve in nadzor rojstev, je vsaka metoda za preprečevanje ali zmanjšanje verjetnosti zanositve kljub spolnim odnosom. Glavna razlika med kontracepcijo in umetno prekinitvijo nosečnosti je, da kontracepcija skuša preprečiti, da bi do zanositve prišlo, medtem ko splav prekine nosečnost, ki se je že začela (Wikipedija).

Njihova povprečna starost je 31 let. Delež žensk, ki so ob splavu starejše od 30 let, je okvirno 53%. Mladostnice, do vključno 18. leta, predstavljajo le 4,6 % vseh (do 20. leta 7,6 % vseh). Delež žensk po 35. letu je okvirno 30 %, po 40. letu pa 8 %. Iz tega je razvidno, da so mladostnice do 18. leta še najmanj problematična starostna skupina. (asist. Marijo Rebolj Stare, dr. med. v Arsovski)

Dr. Marijo Rebolj Stare v intervjuju z Niko Arsovski dodaja tudi, da mladostnice večinoma niso neodgovorne. O kontracepciji se veliko govori in piše, dostopni so podatki v revijah, na spletu, v šolah. Pogovarjajo se z vrstniki in s starši. Nezadostno vedenje o kontracepciji ne more in ne sme biti vzrok za neželene nosečnosti, saj je zaščita dostopna vsem.

Cilji

1. Ugotoviti, kaj mladim predstavlja največjo oviro v povezavi z odločitvijo proti starševstvu med študijem.
2. Kakšno je stališče mladih do vrstnika, ki je že starš - v času srednje šole ali študija? Je zaradi starševstva slab študent ali zaradi študija slab starš?
3. Kakšne so sicer možnosti za mlade - torej, kako jim pomaga država (prispevki, podaljšanje študijskega leta itd.)?
4. Ugotoviti, s čim mladi pogojujejo starševstvo - s poroko, starostjo itd. ter kdaj se jim zdi najbolj optimalno starostno obdobje za starševstvo.
5. Zakaj je dandanes veliko manj srednješolskih nosečnosti, kot jih je bilo v času naših staršev ter kakšen je pogled srednješolcev na to?
6. Čemu lahko pripisujemo dvig povprečne starosti ženske ob rojstvu prvega otroka - dolžini študija, nezrelosti, socialni stiski študentov, ne pomoči staršev ipd.?
7. Ugotoviti, kako usklajevati študij in starševstvo.

Hipoteze

H1: Mladim v času študija največjo oviro pri odločanju za starševstvo predstavljajo pomankanje časa (velika količina študijskih obveznosti), socialna stiska (v smislu premalo denarja za vse potrebno za dojenčka), stanovanjski problem ter nezrelost (v smislu, da se jim zdi, da še ni pravi čas).

H2: Mladi menijo, da je njihov vrstnik težko hkrati dober starš in dober študent, zato jih največ opusti oziroma zamrzne študij vsaj za 1 leto (dokler bi veljal materinski dopust).

H3: Država je mladim oziroma študentskim družinam precej dobro naklonjena - temu je namenjenih kar nekaj prispevkov ob rojstvu otroka, nadomestki za delo ipd. zato menim, da to ne bi smelo biti ovira pri odločanju (da država nič ne pomaga).

H4: Pogojevanje starševstva se gotovo razlikuje glede na religiozno usmerjenost mladih - ateisti menijo, da je najprimernejše obdobje za starševstvu po končanem študiju, redno zaposlitvijo, verni pa menijo, da je starševstvo pogojeno z zakonom ter se zato odločajo za starševstvo prej - ko je to možno, po poroki.

H5: Srednješolskih nosečnosti je dan danes manj, ker smo srednješolci nekoliko bolj poučeni o uporabi kontracepcije ter se nekoliko bolj zavedamo pomembnosti starša za razvoj otroka - ga ne prepuščamo svojim staršem, ker tudi oni še hodijo v službe.

H6: Mladi v svojih starših ne najdejo dovolj pomoči, ker njihovi starši v večini še hodijo v službe, ker se delovna doba podaljšuje in njihovi starši zato ne morejo pomagati pri varstvu otrok. Lahko pa pomagajo denarno.

H7: Dvig povprečne starosti ženske ob rojstvu prvega otroka pripisujemo daljšemu študiju, neredni zaposlitvi po študiju oziroma čakanju na redno zaposlitev, kar vpliva na socialni status para - kar pa na stanovanjski problem itd.

H8: Usklajevanje starševstva in študija je zelo zahtevno, zato večina vsaj v prvem letu otroka, študij zamrzne.

Metoda

Merski instrument:

Za merski instrument sem si izbrala anketo, ki je vsebovala kombinirani tip vprašalnika - torej odprta in zaprta vprašanja. Anketo in vprašalnik sem načrtovala in sestavila sama.

Vzorec

Osebe, ki so sestavljale mojo ciljno populacijo, so šolajoči se mladi in mladi v poklicih – torej predvsem dijaki, študentje in mladi v poklicih. Kljub temu pa sem dobila nek delež odgovorov tudi starejših oseb – zato sem lahko dodala tudi nekaj stališč starejše generacije (npr. generacije naših staršev).

V vzorec sem vključila mlade starše, ki sem jih poznala ter prosila, naj mi priporočijo še kakšnega njihovega znanca, ki je tudi mlad starš. Tako sem uporabila vzorec snežne kepe. Sicer pa sem preostali del vzorca sestavljala naključno. Vzorec sem nabrala tako, da sem prosila osebe, naj anketni vprašalnik posredujejo naprej – torej zopet vzorec snežne kepe.

Vzorec je na koncu sestavljal 271 oseb.

Vzorec sestavljajo 40% moški in 60% ženske.

Glede na starostne skupine je največ preučevancev starih med 15 in 18 let (39%), nato med 19 in 25 let (35%), nato pa sta enako zastopani skupini od 25 do 30 let ter skupina preučevancev starejših od 30 let (13%). Največ je bilo torej dijakov (45%), nato študentov (27%), zaposlenih (24%), kot najmanj zastopana skupina pa so bili nezaposleni (4%).

Dve tretjini preučevancev (66%) je same sebe opredelilo kot pripadnike verskih skupnosti (torej kot verne), tretjina pa kot neverne (34%).

Postopek zbiranja podatkov

Spletno povezavo do ankete sem razposlala sošolcem in prijateljem (Gimnazija Vič in drugo) ter jih prosila, da anketo še malo razširijo med svojimi znanci. Objavila sem jo na svojem socialnem omrežju Facebook in Instagram.

Moja želja je bila ne samo raziskovati njihova stališča pač pa jih tudi nekoliko izobraziti – zato sem v sam vprašalnik oziroma anketo dodala tudi nekaj koristnih informacij, da bi ljudi tudi nekoliko poučila.

REZULTATI

Na podlagi vprašalnika, sem pridobila naslednje rezultate in informacije.

Ovira starševstva v času študija

TABELA 1: Prikaz rezultatov na vprašanje »Kaj se vam zdi največja ovira starševstva v času študija?«

Kaj se vam zdi največja ovira starševstva v času študija?		
Odgovori	Frekvenca	Odstotek
1 (denar)	4	25%
2 (čas)	5	31%
3 (pomoč soljudi (predvsem staršev))	0	0%
4 (stanovanjski problem)	3	19%
5 (zahtevnost študija)	3	19%
6 (Drugo:)	1	6%
Skupaj	16	100%

Med možnostjo drugo se je pojavil samo en odgovor in sicer:

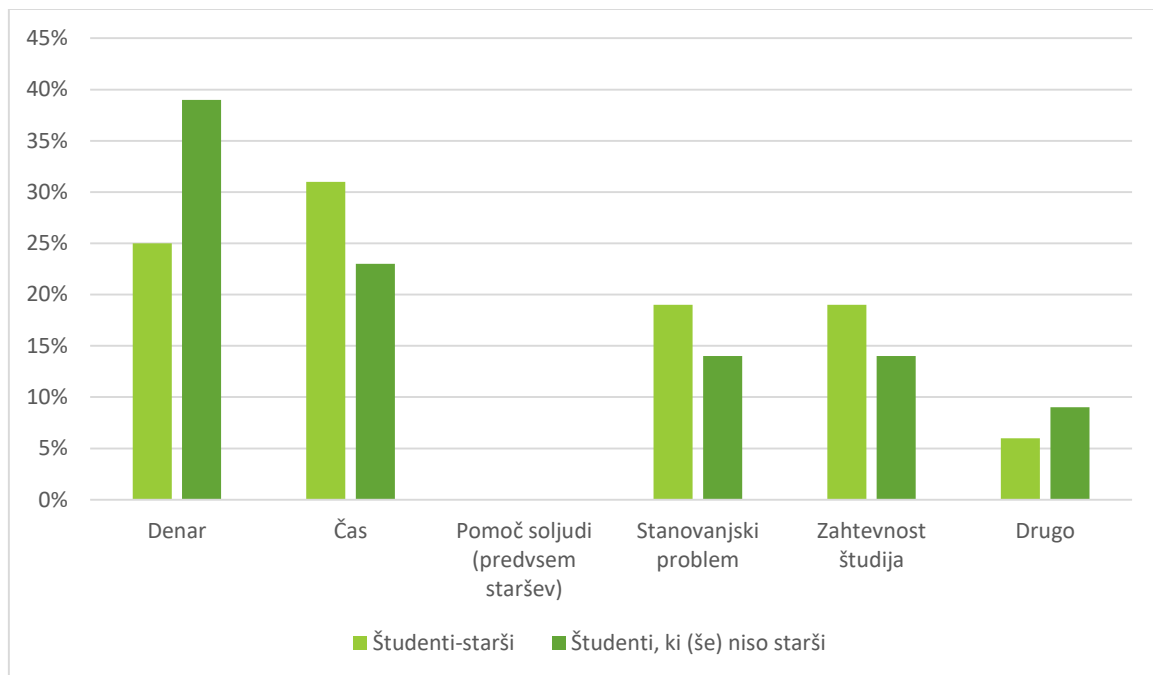
»Čas, predvsem pa izčrpanost. otroci, hišna opravila, ko pa zvečer ostane malo časa sem pa tako preutrujena.«

TABELA 2: Prikaz rezultatov na vprašanje »Kaj menite, da je največja ovira, pri odločitvi za starševstvo v času študija?«

Kaj menite, da največja ovira, pri odločitvi za starševstvo v času študija?		
Odgovori	Frekvenca	Odstotek
1 (denar)	22	39%
2 (čas)	13	23%
3 (pomoč soljudi (predvsem staršev))	0	0%
4 (stanovanjski problem)	8	14%
5 (zahtevnost študija)	8	14%
6 (Drugo:)	5	9%
Skupaj	56	100%

Med možnostjo drugo so se pojavili še naslednji ODGOVORI:

- »denar, stanovanjski problem in zahtevnost študija«
- »prevelika obveznost, ki ko prinese starševstvo: finančni vidik, pomanjkanje časa, odpoved svobodnemu (brezskrbnemu) življenju, zabavam..
- »nezrelost in nepripravljenost za vlogo starša«

Graf 1: Prikaz največjih ovir v času študija

Na podlagi rezultatov je razvidno, da študentom, ki so že starši, ovire predstavljajo v večinski meri iste stvari, kot tistim, ki še niso starši. Študentje starši kot največjo oviro starševstva pojmujejo čas (31%), šele nato denar (25%), stanovanjski problem (19%) in pa zahtevnost študija (19%).

Zanimiva razlika se pojavi pri študentih, ki se za starševstvo še niso odločili – njim največjo oviro namreč predstavlja denar (39%), nato čas (23%), nato stanovanjski problem (14%) in zahtevnost študija (14%).

Med možnimi odgovori je bil tudi pomoč soljudi, predvsem staršev, pa se za ta odgovor ni odločil nihče izmed anketiranih. Iz tega lahko sklepam, da se mladi ne odločajo proti starševstvu, ker bi imeli premalo podpore s strani staršev.

Dober študent ali dober starš?

TABELA 3: Prikaz rezultatov na vprašanje »Kaj menite o njem, je dober študent ali dober starš?«

Kaj menite o njem, je dober študent ali dober starš?		
Odgovori	Frekvenca	Odstotek
1 (Kljub temu je zelo dober študent.)	3	8%
2 (Je dober starš.)	5	14%
3 (Menim, da je dober študent in dober starš.)	29	78%
4 (Drugo:)	0	0%
Skupaj	37	100%

TABELA 4: Prikaz rezultatov na vprašanje »Kaj menite, je lahko študent starš hkrati dober starš in uspešen študent?«

Kaj menite, je lahko študent starš hkrati dober starš in uspešen študent?		
Odgovori	Frekvenca	Odstotek
1 (Seveda.)	13	68%
2 (Menim, da je nemogoče biti oboje.)	3	16%
3 (Drugo:)	3	16%
Skupaj	19	100%

Pri možnosti drugo, so se pojavljali še naslednji ODGOVORI:

- »lahko je, ampak odvisno od njega kako zna dobro z otroki, razpolagati s časom, od partnerja (tudi če ga ima ali nima)...«
- »odvisno od vrste študija (redni/izredni)«
- »odvisno«

Tako tisti, ki že poznajo kakšnega študenta starša, kot tudi tisti, ki ga osebno ne poznajo menijo, da je lahko študent hkrati dober starš in dober študent. Težko je sicer opredeliti, kaj pomeni biti dober študent in dober starš, ampak menim, da to pomeni, da fakulteto uspešno opravlja (opravi izpite itd.) kot dober starš pa da se zna otroku posvetiti in zanj primerno poskrbeti.

Prispevki s strani države

Mladi v večini (53%) vedo, kako država pomaga mladim staršem oziroma kakšne pomoči so lahko deležni. Delež takih, ki tega ne vedo je bil 45%, iz česar sklepam, da je premalo mladih ozaveščenih o tem – če ne razmišljajo še resno o starševstvu in se ne pozanimajo, ne vedo.

TABELA 5: Prikaz rezultatov na vprašanje: »Se vam zdi, da je pomoč države zadostna glede na potrebe mladih staršev?«

Se vam zdi, da je pomoč države zadostna glede na potrebe mladih staršev?		
Odgovori	Frekvenca	Odstotek
1 (Da, zdi se mi da dovolj pomaga.)	27	19%
2 (Za silo se mi zdi dovolj, ni pa ravno nek presežek pomoči.)	83	58%
3 (Zdi se mi povsem premalo.)	28	19%
4 (Drugo:)	6	4%
Skupaj	144	100%

ODGOVORI, napisani s strani anketirancev pod možnostjo drugo:

- »Glede na to, da sem bila zaposlena več kot 1 leto, in da je delodajalec zame plačeval vse prispevke, dobim premajhno porodniško. Otrokovo prvo leto kar veliko stane, predvsem, če želiš kaj nuditi otroku.«
- »Sedaj z dvigom starševskega dodatka in pomoči ob rojstvu otroka (zaradi epidemije) se je pomoč toliko povišala, da se mi zdi nekako primerno, še vedno pa ni ravno spodbudna. Najbolj se mi zdi čudna določba, da morava imeti zaradi statusa študenta sklenjeno preživnino s starši, kar prinaša dodatne stroške (notar) in komplikacije. Če ne bi imela tudi kadrovskih štipendij, se samo z državnimi ne bi dalo ravno živeti.«

TABELA 6: Prikaz rezultatov na vprašanje: »Se vam zdi, da je pomoč države zadostna, glede na potrebe mladih staršev?«

Se vam zdi, da je pomoč države zadostna, glede na potrebe mladih staršev?		
Odgovori	Frekvenca	Odstotek
1 (Da, zdi se mi da dovolj pomaga.)	34	30%
2 (Za silo se mi zdi dovolj, ni pa ravno nek presežek pomoči.)	67	58%
3 (Zdi se mi povsem premalo.)	11	10%
4 (Drugo:)	3	3%
Skupaj	115	100%

Zanimivo je, da se izmed tistih, ki so že sami vedeli o državnih prejemkih, točno tolikim zdi, da država zadosti pomaga, kot tistim, ki se jim zdi, da država pomaga povsem premalo. V primerjavi s tistimi, ki sem jih v anketi obvestila o prejemkih pa se kar 30% zdi, da država dovolj pomaga in samo 10%, da je prispevkov povsem premalo. Večinsko mnenje je torej, da seveda prispevkov države ne gre zanemariti, so lahko v veliko pomoč, je pa težko živeti oziroma preživeti zgolj z njimi – brez drugih pomoči, brez prihrankov itd.

To lahko sklepam tudi na podlagi odgovorov tistih, ki so pisali pod rubriko »Drugo«.

Vpliv religije na odločitev za/proti starševstvu

TABELA 7: Prikaz rezultatov za: POGOJ, pri odločitvi za starševstvo je ZAKON – torej »s partnerjem moram biti poročen«.

	DA	NE
Pripadniki določeni verski skupnosti	19 (47,5%)	21 (52,5%)
Niso pripadniki nobeni verski skupnosti	1 (10%)	9 (90%)
Skupaj:	20 (39,2%)	30 (60,8%)

Glede na celoten vzorec je 39,2% študentov označilo zakonsko zvezo kot enega izmed pogojev za odločanje o starševstvu. Če pa vzorec razdelimo na pripadnike verskih skupnosti in tiste, ki ne pripadajo nobeni verski skupnosti pa ugotovimo, da je znotraj vernikov zakonska zveza 47,5% mladim pogoj, večini pa ni pogoj – 52,5%.

Znotraj skupine nevernikov pa je zakonska zveza pomembna le 10% študentom.

TABELA 8: Prikaz rezultatov na vprašanje: »Kako močno se strinjate z naslednjo izjavo: **Želim se poročiti preden bi imel otroke.**« za vse študente

Možni odgovor	frekvenca	odstotek
1	5	10%
2	5	10%
3	18	36%
4	3	6%
5	19	38%
Skupaj	50	100%

Povprečje odgovorov mladih o trditvi je bilo **3,5**.

TABELA 9: Prikaz rezultatov na vprašanje: »V kolikšni meri se strinjate s trditvijo: **Želim se poročiti preden bi imel otroke.**« za vernike in nevernike

X	Verni		neverni	
	frekvenca	odstotek	frekvenca	odstotek
1	3	7,5%	2	20%
2	2	7,5%	2	20%
3	11	27,5%	6	60%
4	3	7,5%	0	0%
5	20	50%	0	0%
Skupaj	40	100%	10	100%

Aritmetična sredina rezultatov vernikov: **3,85**

Aritmetična sredina rezultatov nevernikov: **2,4**.

Glede na celoten vzorec se torej 38% mladih želi poročiti preden bi imeli otroke, kar je kar najbolj zastopan odgovor. Sicer pa je povprečje 3,5 kar pomeni ravno nekoliko nad mejo »niti se ne strinjam, niti se strinjam«. Iz tega lahko sklepam, da mladim poroka pred starševstvom ni tako zelo pomembna.

Zanimiva je primerjava vernikov in ateistov – povprečje vernih je 3,85, kar je nekoliko višje kot povprečje celotnega vzorca. Glede na to, da vere v večini zapovedujejo zakonsko zvezo pred zanositvijo, je mladim dandanes očitno nekoliko vseeno za verska pravila oziroma jim ta ne pomenijo ravno dosti.

Povprečje ateistov pa je bilo 2,4, kar je kar precej nižje od povprečja celotnega vzorca, kar lahko pripisujemo temu, da neverni starševstva ne povezujejo s poroko/zakonskim stanom.

Najprimernejši čas za starševstvo po končanem študiju?

Glede na hipotezo, da ne verni ocenjujejo najprimernejši čas za starševstvu po končanem študiju, verni pa po poroki, sem zastavila naslednja vprašanja/trditve.

TABELA 10: Prikaz rezultatov na vprašanje: »V kolikšni meri se strinjate s trditvijo: **Otroke bom imel po končanem šolanju in ob zagotovljenih dohodkih.**« za vse študente

Možen odgovor	frekvenca	odstotek
1	4	8%
2	2	4%
3	5	10%
4	14	27%
5	26	51%
Skupaj	51	100%

TABELA 11: Prikaz rezultatov na vprašanje: »V kolikšni meri se strinjate s trditvijo: **Otroke bom imel po končanem šolanju in ob zagotovljenih dohodkih.**« za vernike in nevernike

X	Verni		neverni	
	frekvenca	odstotek	frekvenca	odstotek
1	3	7,5%	1	10%
2	2	5%	0	0%
3	1	2,5%	4	40%
4	11	27,5%	2	20%
5	23	57,5%	3	30%
Skupaj	40	100%	10	100%

Večina mladih (51%) torej meni, da je najprimernejši čas za starševstvo po končanem študiju, ob zagotovljenih mesečnih prihodkih.

Zanimivost, ki se je pojavila med samimi rezultati pa je ta, da je prevladujoče mnenje med tistimi, ki se ne čutijo pripadni nobeni verski skupnosti tako, da se jim niti ne zdi tako pomembno končano šolanje – niti se ne strinjajo popolnoma s trditvijo, niti je ne zavračajo.

Srednješolske nosečnosti

Da bi pridobila stališča mladih sem uporabila naslednje vprašanje: »Kako močno se strinjate z naslednjimi izjavami?« ter dodala različne trditve.

TABELA 12: Prikaz rezultatov na vprašanje: »Kako močno se strinjate z naslednjo trditvijo: **Srednješolske nosečnosti je vedno manj, ker je za izobraževanje o spolnosti bolje poskrbljeno.**«

Odgovori	Frekvenca	Odstotek
1 (se ne strinjam)	28	12%
2 (se delno ne strinjam)	43	18%
3 (niti se ne strinjam niti se strinjam)	62	26%
4 (večinoma se strinjam)	85	35%
5 (popolnoma se strinjam)	24	10%

Povprečna vrednost je enaka **3,1**.

TABELA 13: Prikaz rezultatov na vprašanje: »Kako močno se strinjate z naslednjo trditvijo: **Srednješolke, ki postanejo mame, so nezrele in nesposobne skrbi za otroka. Gotovo je šlo "za nesrečo".**«

Odgovori	Frekvenca	Odstotek
1 (se ne strinjam)	53	22%
2 (se delno ne strinjam)	66	27%
3 (niti se ne strinjam niti se strinjam)	59	24%
4 (večinoma se strinjam)	56	23%
5 (popolnoma se strinjam)	7	3%

Povprečna vrednost je enaka **2,6**.

TABELA 14: Prikaz rezultatov na vprašanje: »Kako močno se strinjate z naslednjo trditvijo: **V kolikor je srednješolka dovolj razvita in ima pomoč svojih staršev ni s srednješolsko nosečnostjo nič narobe.**«

Odgovori	Frekvenca	Odstotek
1 (se ne strinjam)	19	8%
2 (se delno ne strinjam)	39	16%
3 (niti se ne strinjam niti se strinjam)	48	20%
4 (večinoma se strinjam)	79	33%
5 (popolnoma se strinjam)	56	23%

Povprečna vrednost je enaka **3,5**.

- **»Srednješolka, ki ima otroka, gotovo ni uspešna dijakinja.«**

Povprečna vrednost je bila enaka 1,6 – kar nakazuje na to, da se mladi s trditvijo res ne strinjajo – torej zagovarjajo mnenje, da ima srednješolka kljub nosečnosti vse možnosti, da bi bila tudi uspešna dijakinja.

- **»Večina srednješolk, ki zanosi, naredi splav.«**

Mladi so se za dano trditev niso znali opredeliti. Povprečna vrednost je bila namreč 3,1. Podatek nakazuje na to, da je ozaveščenost o splavih med mladimi precej nizka. Mladi zato ne znajo presoditi, ali trditev drži ali ne.

TABELA 15: Prikaz rezultatov na vprašanje: **»Kako močno se strinjate z naslednjo trditvijo: Glede na to, da je biološko bolje imeti otroka prej, bi morali bolj spodbujati srednješolsko nosečnost.«**

Odgovori	Frekvenca	Odstotek
1 (se ne strinjam)	147	61%
2 (se delno ne strinjam)	40	17%
3 (niti se ne strinjam niti se strinjam)	37	15%
4 (večinoma se strinjam)	11	5%
5 (popolnoma se strinjam)	6	2%

Povprečna vrednost je enaka **1,7**.

Mnenje mladih glede na zgornje rezultate je torej, da je zaradi boljšega poučevanja o kontracepciji ipd. manj srednješolskih nosečnosti (povp. 3,1), ne strinjajo se ravno, da gre pri vseh primerih srednješolskih nosečnosti za »nesrečo« (povp. 2,6), strinjajo se, da ni s srednješolsko nosečnostjo nič narobe, v kolikor ima dekle podporo staršev, ne spodbujajo pa srednješolskih nosečnosti iz razloga biološke plodnosti.

Sicer pa nobena izmed povprečnih vrednosti ni ravno ekstremna – vse se gibljejo bolj okoli sredinskega odgovora (3), ki je najbolj nevtralen. Izključno zadnja ima nekoliko bolj ekstremno vrednost (1,7).

Dvig povprečne starosti ženske ob rojstvu prvega otroka

TABELA 16: Prikaz rezultatov na vprašanje: »Kaj se vam zdi, čemu lahko pripisujemo dvig povprečne starosti ženske ob rojstvu prvega otroka?«

Odgovori	Frekvenca	Odstotek
1 (dolžina študija)	142	59%
2 (nezrelost žensk)	28	12%
3 (brezposelnost)	32	13%
4 (Drugo:)	40	17%
Skupaj	242	100%

ODGOVORI, napisani pod rubriko »Drugo«, urejeni v nekaj skupin po vsebini:

NEZRELOST:

- »nezrelost moških«
- »nezrelost obeh v zvezi«
- »povezovanje otroka in konca »življenja« – zabave mladih«
- »iskanje sebe«
- »strah pred spremembo (verjetno to spada k nezrelosti žensk)«
- »nezrelost in razvajenost, lastni cilji in ambicije imajo prednost, vse mora biti popolno«
- »način življenja. med vrstnicami (okoli 30 let) ni niti neke želje po otroku. Oziroma velika večina, (beri znanke) se bolj osredotočamo na te trenutke zdaj kot kaj bo čez nekaj let.«
- »Zrelost je relativen pojem, ženske mislijo da niso zrele, a zrel nisi nikoli zadosti. Zrelega te naredi šele otrok, ko ga dobiš.«

KARIERIZEM:

- »kariera«
- »dolžina študija, emancipacija«
- »večji poudarek na kariero v primerjavi s prejšnjimi desetletji«
- »izpolnjevanje svojih ambicij«

- »status – tvoja pozicija v službi je ljudem bolj pomembna«
- »v današnjem času tudi veliko žensk želi uspešno kariero«
- »želja po karieri«
- »ni več standard ženske, da ima otroka in je žena, ampak ima večje možnosti delati na lastni karieri in ostalih stvareh«
- »ambicije po karieri«
- »želja po uspešni karieri«
- »emancipacija žensk na delovnem mestu (gradnja kariere) in želja po »oddihu« dolgoletnega prizadevanja končati študij in imeti službo«
- »kariera, finančne težave, osamosvojitve, nezmožnost nakupa stanovanja...«
- »ustvarjanje kariere«
- »to, da imajo tudi ženske svoje življenje«

DRUGAČNE PRIORITETE:

- »druge prioritete«
- »rojevanje otrok ni več prioriteta«
- »drugačna prioriteta lestvica«
- »odvisno od vrednot posameznice, socialno ekonomskega statusa«
- »da večina žensk, pa tudi moških hoče najprej vse narediti (fax, služba, hiša), povsod potovati, uživati in šele nato imeti otroka in si »pokvariti« postavbo.«
- »drugačen tempo življenja«
- »ženske vendarle niso rojene zgolj za reprodukcijo. naj si dovolijo imeti nekaj srečne mladosti v iskanju izkušenj in pravega moškega!«

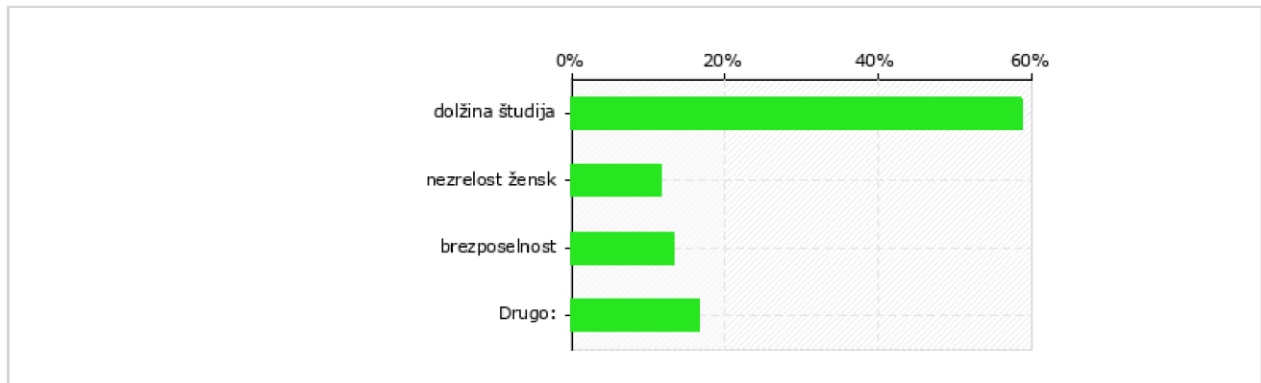
STANOVANJSKI PROBLEM IN DENARNI VIDIK:

- »ekonomska odvisnost, prekarna delovna razmerja...«
- »stanovanjski problem in finančna nestabilnost oziroma finančna nesamostojnost«
- »mladi danes smo kasneje zaposleni za nedoločen čas«
- »dolgi študij, po študiju pa je težko dobiti zaposlitev, najti stanovanje pa še težje«
- »v času študija večina mladih še živi pri svojih starših in niso na svojem.«

DRUGI ODGOVORI:

- »da je otrok bolj premišljena izbira kot некоč«
- »boljše možnosti po raziskovanju sveta in večja svoboda kot včasih«
- »politična situacija«

Kaj se vam zdi, čemu lahko pripisujemo dvig povprečne starosti ženske ob rojstvu prvega otroka? (n = 242)

Graf 2: Dejavniki za dvig povprečne starosti ženske ob rojstvu prvega otroka

V splošnem je bil najbolj pogosto odgovor mladih, da je razlog za dvig povprečne starosti ženske ob rojstvu prvega otroka dolžina študija (59%). Druga najbolj zastopana opcija je bila rubrika »Drugo«, kamor so anketiranci pisali druge možnosti – najbolj pogosta je bila v povezavi s kariero žensk. Je pa jasno, da vsi vzroki vplivajo na celoto – na dvig povprečne starosti ženske ob rojstvu prvega otroka tudi zato, ker se med seboj močno povezujejo (dolžina študija se povezuje s stanovanjskim problemom in finančno nestabilnostjo, prioritete se povezujejo z nezrelostjo in karierizmom itd.).

Zanimiv odgovor se mi zdi »da je otrok bolj premišljena izbira kot некоč«. Če ga povežem z drugimi odgovori lahko torej sklepam, da imajo v današnjem času ženske otroke, ko se res počutijo zrele, odrasle, finančno stabilne itd. in takrat situacijo bolj premislijo.

Usklajevanje starševstva in študija

TABELA 17: Prikaz rezultatov na vprašanje: »Kako naporno se vam zdi usklajevanje študijskih obveznosti in starševstva?«

Odgovori	Frekvence	Odstotki
1 (Zelo naporno – skoraj nemogoče je ustvarjati ravnovesje in biti uspešen na obeh področjih.)	2	14%
2 (Je precej naporno, ampak se da.)	8	57%
3 (Če si urejen in organiziran človek ni tako težko.)	4	29%

TABELA 18: Prikaz rezultatov na vprašanje: »Kaj se vam zdi najboljša alternativa?«

Odgovori	Frekvenca	Odstotek
1 (zamrznitev študija za 1 leto)	6	43%
2 (obiskovanje le najnujnejših predmetov)	2	14%
3 (varstvo otroka takoj, ko je to možno in obiskovanje vseh študijskih dejavnosti (predavanj, vaj...))	3	21%
4 (Drugo:)	3	21%

ODGOVORI, napisani pod rubriko »drugo«:

- »pač ne moreš biti perfekcionista. S tem ni nič narobe.«
- »Študij ti podari dodatno leto za starševstvo, tako da si doma na 'porodniški' in se potem vrneš, ko gre otrok v vrtec.«
- »Najboljša alternativa je, tako kot je, da dobiš dodatno leto. To je super, tako lahko v letu po porodu opraviš kak lažji predmet, v naslednjem letu, ko je otrok v vrtcu pa še vse ostalo. Ne zdi se mi, da bi morali delati kaj manj, saj se učimo in delamo to, kar naj bi potem v službi in je brez veze nekaj manj se naučit.«

Usklajevanje starševstva in študija je gotovo zelo zahtevno, vendar študentje-starši s svojimi odgovori pravijo, da se da. Študij se za 1 leto zamrzne samodejno, kar je mladim staršem v veliko pomoč.

INTERPRETACIJA

Na podlagi pridobljenih rezultatov lahko potrdim oziroma ovržem moje predpostavke.

Prva hipoteza, da mladim v času študija največjo oviro pri odločanju za starševstvo predstavljajo pomankanje časa (velika količina študijskih obveznosti), socialna stiska (v smislu premalo denarja za vse potrebno za dojenčka), stanovanjski problem ter nezrelost (v smislu, da se jim zdi, da še ni pravi čas). Rezultati kažejo na to, da na odločanje za oziroma proti starševstvu vplivajo točno ti dejavniki. Med tistimi študenti, ki so že starši je največja ovira čas, tisti pa, ki (še) niso starši pa mislijo, da je največja ovira denar – finančni vidik. Ob razmišljanju, čemu lahko torej pripisujemo tej razliki, menim, da imajo ti študentje, ki so se že odločili za starševstvo podporo pri starših – vsaj kar se tiče finančne plati. Ne morem pa to z gotovostjo reči prav za vse – 13% jih namreč biva v študentskem domu, kar pomeni da nimajo lastnega stanovanja/niso še sposobni živeti na svojem. Seveda se podatki razlikujejo tudi glede na to, ali sta oba starša še študenta (19%), ali samo eden v paru (81%). V drugo omenjenem primeru je namreč finančno stanje nekoliko boljše, ker je prisoten vsaj en stalni vir dohodkov. V vprašalnik sem za mlade starše dodala tudi vprašanje, kdo jim v dani situaciji najbolj pomaga, in večinski odgovor je bil, da najbolj pomagajo starši, nato partner, nato širša družina in prijatelji. Mladi, ki se za starševstvo odločijo že v času študija, imajo torej res precejšnjo podporo in pomoč pri starših in soljudeh. Nimajo pa te sreče vsi mladi, zato se jih kar precejšnji delež za starševstvo v času študija še ne odloči (78%). Morda lahko rezultate komentiramo tudi s plati vrednot študentov, ki so že starši. Ti namreč dajejo vrednost času preživetim z otrokom bolj kot denarju. Medtem, ko lahko študentje, ki (še) niso starši, večjo vrednost pripisujejo denarju, ker se še ne zavedajo tega, kako je vsak trenutek, ki ga lahko preživiš v miru in zase vreden v času, ko imaš majhne otroke in odgovornost zanje. Prvo hipotezo lahko potrdim saj so odgovori pokazali, da so našteje ovire res tiste, ki najbolj vplivajo na odločitev za oziroma proti starševstvu v času študija.

Zanimivo je bilo preučevanje rezultatov, ki sem jih dobila kot odgovor na **hipotezo, da mladi menijo, da je njihov vrstnik težko hkrati dober starš in dober študent, zato jih največ opusti oziroma zamrzne študij vsaj za 1 leto (dokler bi veljal materinski dopust).** Mnenje mladih je namreč, da je lahko oseba dober študent in hkrati dober starš. Je že res, da so nekateri napisali, da mora biti oseba dobro organizirana, dobro

znati razpolagati s časom in ne sme biti preveč perfekcionistična, vendar večjih ovir mladi ne vidijo. Na podlagi stališč mladih je moja hipoteza ovržena.

Kot sem raziskala že v samem preučevanju teoretičnega dela, sem našla kar precejšno število finančnih prispevkov, za katere lahko zaprosijo mladi starši. Postavila sem **hipotezo, da je država mladim oziroma študentskim družinam precej dobro naklonjena - temu je namenjenih kar nekaj prispevkov ob rojstvu otroka, nadomestki za delo ipd. zato menim, da to ne bi smelo biti ovira pri odločanju (da država nič ne pomaga).** Stališče mladih pa je, da prispevkov ni ravno v izobilju in se zgolj z njimi precej težko preživi/živi, so pa seveda zelo dobrodošla pomoč. Ker je prispevkov po mnenju mladih premalo, da bi se živelo samo z njihovo pomočjo, je finančni vidik eden izmed najpomembnejših faktorjev pri odločanju za starševstvo.

Religiozno usmerjenost je precej težko definirati. Je namreč lastna in ne moremo predvideti, v kolikšni meri se nekdo čuti pripadnik neki verski skupnosti. Glede na to, da je večji delež mladih, označil, da so pripadniki neke verske skupnosti (67%)sklepam, da niso vsi enako verni oziroma je velik delež takih, ki se čutijo pripadne, vendar se kljub temu ne držijo vseh pravil, ki jih zapoveduje vera (kršanstvo, islam...). V teoriji se je leta 2018 za ateiste definiralo približno 14% prebivalstva, dobre 3% prebivalstva je ostalo nedefiniranega, med mojimi rezultati pa je bilo ateistov kar 40%. Postavila sem **hipotezo, da se pogojevanje starševstva gotovo razlikuje glede na religiozno usmerjenost mladih - ateisti menijo, da je najprimernejše obdobje za starševstvu po končanem študiju, redno zaposlitvijo, verni pa menijo, da je starševstvo pogojeno z zakonom ter se zato odločajo za starševstvo prej - ko je to možno, po poroki.** Hipotezo moram ovreči saj rezultati kažejo na to, da kar pri 52,5% mladih, ki se čutijo člani neke verske skupnosti, zakonska zveza ni pogoj za starševstvo. Pri ocenjevalni lestvici, kako močno se strinjajo s trditvijo, da se želijo poročiti preden bi imeli otroke, pa se prav tako niso odzvali pozitivneje od povprečja – odzvali so se s 3,85, kar je najbližje odgovoru »večinoma se strinjam«. Na podlagi tega lahko sklepam, da si ne želijo otrok takoj po zakonu/poroki, pač pa se tudi oni odločajo glede na druge dejavnike – finančni vidik, zaključeno šolanje, itd.

Za tiste, ki se ne čutijo člani nobene verske skupnosti, so bili rezultati precej pričakovani – samo 10% izmed teh povezujejo zakonsko zvezo s starševstvom oz. se

jim zdi pogoj ter se ne strinjajo ravno s trditvijo, da se želijo poročiti preden bi imeli otroke. Njihovo povprečje je bilo namreč najbližje možnosti »se delno ne strinjam«.

Najbolj zanimiv podatek, pridobljen s pomočjo vprašalnika se mi je zdel ta, da so se verniki precej bolj strinjali s trditvijo, da bodo imeli otroke po končanem šolanju in ob zagotovljenih dohodkih kot neverniki. Povprečje vernikov je bilo namreč 4,35, medtem ko je bilo povprečje nevernikov 3,6. To lahko pojasnujemo s teorijo občutkov krivde in odgovornosti. Tako krivda kot tudi odgovornost sta v verstvih pogosto močno izpostavljena. Že od malega se namreč poudarjajo napake in grehi, ki so iz tega razloga mladim privzgojeni. Nezakonski otrok je seveda eden izmed hujših grehov in se verni zato bojijo, da bi prišlo do tega. Vedno ostaja v podzavesti: »Kaj si bodo drugi mislili?«, še posebej starši, vzgojitelji in drugi, ki si delijo isto kulturo, vrednote in v njih vzbujajo občutke slabe vesti. Poleg lastnih občutkov krivde ob npr. nezakonskem otroku je gotovo prisoten tudi močen vpliv staršev. Neverni zato morda na starševstvo gledajo bolj z lahkoto, ne jemljejo zanositve kot greh, pač pa kot nekaj veselega, četudi se zgodi pred pravnim in verskim obredom združitve para. Če se vernim pogoj zdi poroka, se želijo poročiti po končanem izobraževanju in ob rednih dohodkih ter se po poroki odseliti v svoje stanovanje, potem so rezultati precej logični – odgovorno najprej za vse poskrbijo, šele nato sprejmejo odločitev starševstva. Kontradiktorno tej trditvi o odgovornosti pa je to načelo krščanstva o skromnosti, ki narekuje, da ni potrebno, da je vse urejeno, preden se za nekaj odločimo. Da ni potrebno, da živimo v izobilju in v to vzgajamo tudi otroke. Da ni potrebno, da jim nudimo čisto vse, kar se nudi da. Ker pa se, kot sem že ugotovila, dandanes verni nekoliko odmikajo od verskih načel, pa verjetno menijo, da je neodgovorno imeti otroka, če ne moreš zanj poskrbeti najbolje, kot se to da. Vera je torej eden izmed dejavnikov za razvoj močnejšega občutka krivde, odgovornosti in vesti.

Na podlagi pridobljenih rezultatov lahko torej hipotezo delno potrdim in delno ovržem. Večji delež vernikov sicer povezuje poroko s starševstvom kot nevernikov, vendar je znotraj skupine vernikov ta delež kljub temu manjšinski. Ovržem pa lahko del, da več ateistov meni, da je najprimernejši čas za starševstvo po končanem šolanju in ob zagotovljenih dohodkih, ker se je izkazalo, da se s tem celo bolj strinjajo verniki.

Pri vprašanju srednješolskih nosečnosti nisem v rezultatih prejela niti negativnega stališča do srednješolk nosečnic, niti pretirano pozitivnega, ki bi spodbujalo več srednješolskih nosečnosti. Večina se namreč niti ne strinja, niti se strinja, da je v

srednješolskih nosečnosti manj, ker je za izobraževanje o spolnosti bolje poskrbljeno (povp. 3,1). Nekako nevtralnno mnenje (povp. 2,6) imajo tudi pri trditvi, da je šlo pri srednješolski nosečnosti verjetno za »nesrečo«. Precej nevtralni oziroma nekoliko bolj pozitivno strinjajoči (povp. 3,5) so tudi pri trditvi, da s srednješolsko nosečnostjo ni nič narobe, v kolikor ima deklica pomoč in podporo staršev. Ne strinjajo pa se s trditvijo, da srednješolka, ki zanosi, gotovo ni uspešna dijakinja (povp. 1,6). Nevtralni so tudi pri trditvi, da večina srednješolk, ki zanosi, naredi splav (3,1). Z razlogom boljše možnosti zanositve pri nižji starosti pa tudi ne podpirajo srednješolskih nosečnosti (povp. 1,7). To, da so mladi precej slabo opredeljeni oziroma nimajo ekstremnih stališč lahko pripišem temu, da praktično nimajo več stika s srednješolsko nosečnostjo. Ker je danes nosečnic v srednji šoli tako malo, si mladi njihovega položaja sploh ne znajo več predstavljati. **Lahko pa kljub temu potrdim hipotezo, da je srednješolskih nosečnosti dandanes manj, ker smo srednješolci nekoliko bolj poučeni o uporabi kontracepcije ter se nekoliko bolj zavedamo pomembnosti starša za razvoj otroka - ga ne prepuščamo svojim staršem, ker tudi oni še hodijo v službe.**

O številu splavov letno in povprečni starosti ženske, ki naredi splav se ne govori ravno dosti predvsem zaradi anonimnosti žensk. Zato mladih ne smemo obsojati, da so neodločeni glede tega vprašanja. Kot je bilo navedeno v podatkih teoretičnega uvoda, predstavlja delež žensk, ki naredijo splav do 20. leta le 7,6%, v primerjavi s starostjo vseh žensk, ki naredijo splav. Nimamo sicer podatka (deleža) koliko je žensk, ki rodijo, mlajših od 20. let, v primerjavi s starostjo vseh žensk, da bi lahko primerjali z deležem splavov pri ženskah mlajših od 20 let, vendar menim, da je kljub vsemu zanositev mnogo manj kot jih je bilo v preteklosti in tudi splavov sorazmerno malo.

Mladi med pogoje pri odločitvah za oziroma proti starševstvu nikoli niso označili (0%) »zagotovljena pomoč staršev«, ker pomeni, da želijo biti popolnoma samostojni pri vzgoji svojih otrok. Pomoč staršev se kaže pri primerih tistih študentov, ki so že starši in so pri vprašanju, kdo jim v dani situaciji najbolj pomaga, v veliki večini odgovorili, da jim najbolj pomagajo starši. **Hipotezo, da mladi v svojih starših ne najdejo dovolj pomoči, ker njihovi starši v večini še hodijo v službe, ker se delovna doba podaljšuje in njihovi starši zato ne morejo pomagati pri varstvu otrok, lahko pa pomagajo denarno,** moram zato delno potrditi in delno ovreči. Vsi študentje namreč ne najdejo pomoči v svojih starših, vendar je tudi ne naštevajo med pogoje za

starševstvo, zato le delno potrjujejo hipotezo. Nekateri pa jo tudi najdejo in se tudi zato prej odločijo za starševstvo, zato moram hipotezo ovreči.

Hipotezo, da dvig povprečne starosti ženske ob rojstvu prvega otroka pripisujemo daljšem študiju, neredni zaposlitvi po študiju oziroma čakanju na redno zaposlitev, kar vpliva na socialni status para - kar pa na stanovanjski problem itd. lahko z gotovostjo potrdim. Dodajam pa še en pomemben dejavnik, na katerega so me zelo pogosto opozorili anketiranci in sicer ta, da je ženskam dandanes zelo velikega pomena, v primerjavi s prejšnjimi leti, karierizem ter da so se nekako zamenjale ambicije in prioritete mladih žensk. Njihova prioriteta v zgodnjih 20. letih ni več družina pač pa šolanje, kariera, uživanje, potovanje, ohranjanje lepe postave ter iskanje primernega moškega, ki bi lahko potencialno postal oče njihovih otrok. Gre torej za spremembo v sami družbi – emancipacija žensk se kaže tudi v dvigu povprečne starosti ženske ob rojstvu prvega otroka. Dolžina študija ne vpliva neposredno, ker njegova dolžina v zadnjih nekaj letih ni spreminjala. Vplivajo pa pogoji za študij – torej študij posredno vpliva, ker se zanj odloči več žensk kot v preteklosti. Na podlagi tega lahko rečem, da so pri dvigu povprečne starosti ženske res bistvene kariera in prioritete. V zadnjih 20. letih, se je povprečna starost ženske, ob rojstvu prvega otroka dvignila namreč za 3,1 leto, dolžine študijskih programov in pravic žensk pa se v teh letih niso spreminjale. Gre torej res zgolj za spremembo v mišljenju družbe in spremembi vrednot, ambicij in ciljev.

Usklajevanje starševstva in študija je po mnenju mladih staršev precej zahtevno, ni pa nemogoče. Prosto oziroma dodatno leto pripada vsem študentom-staršem in mladi starši pravijo, da je le to dobro, ker otrok v prvem letu res zelo potrebuje starše (predvsem mamo). **Hipoteza, da je usklajevanje starševstva in študija zelo zahtevno, zato večina vsaj v prvem letu otroka študij zamrzni,** je zato delno potrjena, saj študenti ne da študij za 1 leto zamrznejo, pač pa se to zgodi avtomatsko in jim olajša življenje. Naslednja leta pa so glede usklajevanja olajšana, ker gre otrok lahko v vrtec in lahko tako starš približno običajno študira dalje. Mladi pravijo, da ne smejo pričakovati popolnosti na vseh področjih, da pa se da.

Povzetek

Starševstvo je kljub naporu, primanjnkovanju časa zase in drugim tegobam lahko tudi prijetno. Otrok seveda predstavlja dodatni strošek, vendar država s svojimi finančnimi prispevki in možnostmi nudi mladim precejšnjo pomoč. Kljub temu se večina mladih za starševstvo v času študija ne odloči, saj se jim zdi le-to prevelik zalogaj. Kot ovire se pojavljajo finančni vidik, čas, zahtevnost študija, stanovanjski problem in drugi, ki jih zavirajo pri odločitvi za starševstvo. Odločitev za starševstvo je pogojena tudi z religiozno usmerjenostjo. Sicer ne gre za tako neposredno povezavo, kot bi se lahko na prvi pogled zdelo, gre pa za stvar vzgoje, kulture in vrednot, ki so nam z določeno vero privzgojene. Starši, kot pomemben člen pri prenašanju vrednot, lahko fizično vedno manj pomagajo svojim otrokom – študentom, pri vzgoji njihovih otrok. V času študija svojih otrok so v večini namreč še zaposleni zato lahko pomagajo zgolj materialno. Mladi zato pomoči staršev sploh ne navajajo med pogoje za starševstvo. Želijo si biti kar se da samostojni in odgovorni. Število srednješolskih nosečnosti je v današnji družbi zanemarljivo majhno, povprečna starost ženske ob rojstvu prvega otroka pa iz leta v leto raste. To lahko pripisujemo predvsem emancipaciji žensk (boljšim pogojem za študij, enakopravnosti pri pridobivanju določene izobrazbe, položaja na delovnem mestu...), karierizmu in drugačnim vrednotam, kot so bile nekaj let nazaj.

Praktični doprinos te naloge je predvsem ozaveščanje mladih o podpori v primeru starševstva. Ugotovila sem namreč, da država s finančnimi prispevki in nudenjem začasnih prebivališč (npr. študentskih domov) želi mladim čim bolj pomagati in jim priti naproti pri odločanju za starševstvo, vendar je teh prispevkov premalo, da bi se živelo zgolj z njimi. Temu botrujejo tudi stališča študentov, da je lahko oseba hkrati dober starš in dober študent, v kolikor si uredi poseben študentski status in ga uveljavlja. S tem dobi dodatno leto, ki ga lahko posveti otroku v 1. letu starosti, v času, ko otrok starša najbolj potrebuje. Namen naloge je bil predvsem to, da bi se več govorilo o možnostih za starševstvo, da bi mlade spodbujali in opogumljali, ker konec koncev se populacija v Sloveniji stara in bi podmladek celotni situaciji marsikaj doprinesel. Posreden namen raziskovanja o stališčih in primerjavi z resničnimi podatki pa bi bil tudi preprečevanje vsaj kakšnega splava. Ravno s tem opogumljanjem, kakšne možnosti ima dekle ob zanositvi, da ni vse tako črno kot najprej izgleda ipd. bi lahko preprečili kakšno umetno prekinitvev nosečnosti, ki ima seveda posledice tudi za dekle. O splavih

se veliko govori, vendar po navadi v drugačnih kontekstih – v smislu, da je to odločitev posameznice ipd. moj namen pa je bil ozaveščati o ostalih opcijah, ki jih lahko dekle stori v primeru zanositve.

Če bi raziskovalno nalogo delala še enkrat bi v vzorec skušala vključiti več študentov. Drži, da je bila moja tarčna skupina »mladi«. Vendar so bili v resnici ciljna skupina zaradi študentskih statusov itd. v povezavi s starševstvom samim, študentje. Dijaki tako niso imeli vprašanj o starševstvu in študiju, zato je bilo odgovorov na nekaj vprašanj precej malo.

Ob izdelovanju naloge nisem pomislila niti na to, da bi bili lahko dober vir raziskave tudi starejši – kakšen je njihov pogled, kako vidijo oni svoje otroke, kaj se jim zdi, katere pogoje morajo izpolniti. S tem bi nalogo razširila in lahko res preučila vpliv staršev in njihovega zburjanja slabe vesti na njihove otroke.

Predpostavila sem, da so verni bolj odgovorni, da se zato odločajo za starševstvo v bolj gotovih, varnih in zanesljivih razmerah – zagotovljen dohodek, končan študij itd. Prav te razmere pa povezujejo tudi z zakonom. Če bi nalogo delala še enkrat, bi dodala vprašanje, če se mora otrok roditi v zakonski zvezi, po njihovem mnenju.

Iz vsake raziskave se lahko marsikaj naučimo – iz te se lahko, da vedno obstaja rešitev za ohranitev človeškega življenja in da se starševstva ne smemo tako bati.

VIRI

Komač, A. (2019). *Strategije usklajevanja družinskega življenja in študijskih obveznosti študentov staršev* (Diplomsko delo). Pridobljeno z Repozitorij Univerze v Ljubljani.

Mikolič, U. (2016). *Mladi starši – vir moči in potrebe* (Diplomsko delo). Pridobljeno z Repozitorij Univerze v Ljubljani.

Kompare, A. (2011). Stališča. V Kompare, Stražišar, Dogša, Vec, Curk (2011). *Psihologija – Spoznanja in dileme*. (str. 258). Ljubljana: DZS, založništvo in trgovina, d.d.

Vec, T. (2011). Družina. V Kompare, Stražišar, Dogša, Vec, Curk (2011). *Psihologija – Spoznanja in dileme*. (str. 239-241). Ljubljana: DZS, založništvo in trgovina, d.d.

Nastran-Ule, M., Mihelj, V., Renner, V., Mencin Čeplak, M., Kurdija, S. (1996). *Predah za študentsko mladino*. Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Pravilnik o študentih s posebnim statusom na Univerzi v Mariboru, 2010

Statistični urad republike Slovenije, dostopno na spletni povezavi:
<https://www.stat.si/statweb> (27.02.2021)

Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih, 2014

Renner, T. (2006). *Družine in družinsko življenje v Sloveniji*. Univerza na Primorskem, Univerzitetna založba Annales

Republika Slovenija, državni spletni portal GOV.SI. *Pravice ob rojstvu otroka, otroški dodatek*. dostopno na spletnem naslovu: <https://www.gov.si/>. Zadnja sprememba spletišča 7.10.2020, dostopno 27.02.2021.

Krajnc, L., Bastič, B. (2018). Odnos mladostnikov do nenačrtovane nosečnosti in splava v času šolanja (Raziskovalno delo). Pridobljeno s spletne strani:
<https://www.knjiznica-celje.si/raziskovalne/4201804008.pdf>. Dostopno: 27.02.2021.

Arsovski, N. (2014) intervju z asist. Marijo Rebolj Stare, dr. med. *Splav, redko posledica mladostniške nezrelosti*. Pridobljeno s spletne strani: <https://www.knjiznica-celje.si/raziskovalne/4201804008.pdf>. Dostopno: 27.02.2021.

Inštitut RS za socialno varstvo. *Povprečna starost matere ob rojstvu prvega otroka*. Dostopno na spletnem naslovu: • <https://www.irssv.si/index.php/demografija/2013-01-10-02-14-29/povprecna-starost-matere-ob-rojstvu-prvega-otroka>, dne 27.02.2021.

Študentska organizacija Slovenije. *Študentske družine*. Dostopno na spletnem naslovu: <https://www.studentska-org.si/studenti-s-posebnim-statusom/skupine/studentiske-druzine/>, dne 27.02.2021.

Nevtron & Company (2011). *Doživetja družinskega življenja*. Dostopno na spletnem naslovu: <https://www.student.si/studij-in-kariera/dozivetja-druzinskega-zivljenja/?cn-reloaded=1>, dne 27.02.2021.

Dernovšek, I. (2018). *Študenti se ne odločajo za otroke*. Dnevnik. Dostopno na spletnem naslovu: <https://www.dnevnik.si/1042837160> , dne 27.02.2021.

Pisnik, S. (2012). Pravna ureditev umetne prekinitve nosečnosti v republiki Sloveniji. (Magistrsko delo). Pravna fakulteta. Univerza v Mariboru. Pridobljeno s spletnega naslova: <https://dk.um.si/lzpisGradiva.php?lang=slv&id=22297>, dostopno 27.02.2021.

Wikipedija. Umetni splav v Sloveniji, opisano na spletnem naslovu: https://sl.wikipedia.org/wiki/Umetni_splav_v_Sloveniji, dostopno 27.02.2021.

Kazalo grafov

Graf 1: Prikaz največjih ovir v času študija	17
Graf 2: Dejavniki za dvig povprečne starosti ženske ob rojstvu prvega otroka	28

Stališča mladih do starševstva

Vprašalnik

Kratko ime ankete: vprašalnik- starševstvo

Število vprašanj: 34

Število spremenljivk: 58

Status: Aktivna od: 23.01.2021 Aktivna do:
23.04.2021

Avtor: Klara Majer , 23.01.2021

Spreminjal: Klara Majer , 13.02.2021

Pozdravljeni, sem Klara, dijakinja 4. letnika Gimnazije Vič. Pri maturitetnem predmetu psihologija raziskujem stališče mladih do starševstva. Vesela bi bila, če bi mi priskočili na pomoč in izpolnili anonimni vprašalnik. Za vsak odgovor posebej se Vam zahvaljujem. S klikom na gumb Naslednja stran lahko pričnete z izpolnjevanjem vprašalnika.

Q1 - Spol

- moški
- ženski
- drugo

Q2 - Starostna skupina

- 15-18
- 19-25
- 25-30
- 30+

Q3 - Ste pripadnik/pripadnica kakšne verske skupnosti (krščanstvo, islam, judovstvo, budizem...)?

- Da
- Ne
- Drugo:

Q4 - Status

- Dijak
- Študent
- Brezposelni
- Zaposleni

Q5 - Končana stopnja izobrazbe

- osnovna šola

- srednja šola oziroma gimnazija
- fakulteta

(1) Q4 = [2]

Q6 - Ste že slišali, da obstajajo posebni študentski statusi - med njimi tudi status študent-starš?

- Da
- Ne

IF (1) Q4 = [2]

Q7 - Ste starš ali boste postali v kratkem?

- Da
- Ne

IF (2) Q7 = [1]

Q8 - Ali je tudi vaš partner še študent, v kolikor imate partnerja?

- Da
- Ne

IF (2) Q7 = [1]

Q9 - Ali bivate v študentskem domu?

- Da
- Ne
- drugo

IF (2) Q7 = [1]

Q10 - Kaj se vam zdi največja ovira starševstva v času študija?

- denar
- čas

- pomoč soljudi (predvsem staršev)
- stanovanjski problem
- zahtevnost študija
- Drugo:

IF (2) Q7 = [1]

Q11 - Kdo vam najbolj pomaga v tej situaciji?

IF (3) Q7 = [2]

Q12 - Ali si želite enkrat v prihodnosti postati starš?

- Da
- Ne

IF (3) Q7 = [2]

Q13 - Kaj menite, da največja ovira, pri odločitvi za starševstvo v času študija?

- denar
- čas
- pomoč soljudi (predvsem staršev)
- stanovanjski problem
- zahtevnost študija
- Drugo:

(3) Q7 = [2]

Q14 - Poznate kakšnega študenta, ki je že starš?

- Da
- Ne

IF (4) Q14 = [1]

Q15 - Kaj menite o njem, je dober študent ali dober starš?

- Kljub temu je zelo dober študent.
- Je dober starš.
- Menim, da je dober študent in dober starš.
- Drugo:

IF (5) Q14 = [2]

Q16 - Kaj menite, je lahko študent starš hkrati dober starš in uspešen študent?

- Seveda.
- Menim, da je nemogoče biti oboje.
- Drugo:

(6) Q12 = [1]

Q17 - Kako močno za vas držijo naslednje trditve? (1 - v nobene primeru ne drži, 5 - popolnoma drži)

	1	2	3	4	5
Želim si imeti otroke.	☐	☐	☐	☐	☐
Če ne bi mogel imeti otrok, bi bil otroka pripravljen posvojiti.	☐	☐	☐	☐	☐
Otroke bom imel še po končanem šolanju in ob zagotovljenih dohodkih.	☐	☐	☐	☐	☐
Pripravljen bi bil sam vzgajati otroka (ob nezaželeni nosečnosti ali	☐	☐	☐	☐	☐

zapustitvi partnerja).					
Želim se poročiti preden bi imel otroke.	☐	☐	☐	☐	☐

(7) Q12 = [2]

Q18 - Zakaj si ne želite imeti otrok?

- Ker finančno nisem sposoben.
- Ker država premalo pomaga mladim staršem.
- Ker mi otroci predstavljajo preveliko breme.
- Ker želim uživati svojo mladost.

IF (8) Q12 = [2]

Q19 - S čim najbolj pogojujete starševstvo ali kaj morate zagotoviti, preden bi si upali postati starš?

- poroka
- svoje stanovanje
- zaključen študij
- Redna služba
- Drugo:

IF (9) Q12 = [1]

Q20 - Kateri pogoji morajo biti zagotovljeni, preden bi postali starš?

Možnih je več odgovorov

- zakon (s partnerjem moram biti poročen)
- dovolj dolgo trajanje partnerske zveze
- rešen stanovanjski problem
- zagotovljen mesečni prihodek
- zagotovljena pomoč svojih staršev
- Drugo:

Q21 - Ali veste, kako država pomaga mladim staršem oziroma kakšne pomoči so lahko deležni?

- Da
- Ne

IF (10) Q21 = [1]

Q22 - Se ti zdi, da je pomoč države zadostna glede na potrebe mladih staršev?

- Da, zdi se mi da dovolj pomaga.
- Za silo se mi zdi dovolj, ni pa ravno nek presežek pomoči.
- Zdi se mi povsem premalo.
- Drugo:

IF (11) Q21 = [2]

Q23 - Država vam nudi: otroški dodatek, starševski dodatek, pomoč ob rojstvu otroka, dodatek za nego otroka, ki potrebuje posebno varstvo poleg tega pa posameznik lahko zaprosi še za dodatno socialno pomoč na Centru za socialno delo. Poleg tega ima subvencioniranih tudi nekaj toplih obrokov in študentski dom.

__(11) Q21 = [2]

Q24 - Se vam zdi, da je pomoč države zadostna, glede na potrebe mladih staršev?

- Da, zdi se mi da dovolj pomaga.
- Za silo se mi zdi dovolj, ni pa ravno nek presežek pomoči.
- Zdi se mi povsem premalo.
- Drugo:

(12) Q4 = [4] or Q4 = [3]

Q25 - Ali imate otroka/otroke?

- Da
- Ne

IF (13) Q25 = [1]

Q26 - V katerem življenjskem obdobju ste dobili prvega otroka?

- v srednji šoli
- na fakulteti - v času študija
- ko sem dobil redno zaposlitev

IF (13) Q25 = [1]

Q27 - Se vam zdi, da bi morali imeti otroka prej, ali raje še malo počakati in ga imeti kasneje?

- Moral bi še malo počakati.
- Zdi se mi, da sem izbral ravno pravšnje obdobje.
- Otroka bi moral imeti prej.

IF (13) Q25 = [1]

Q28 - Kaj se vam zdi, kdaj je dandanes najbolj primeren čas starševstva? (Kaj bi svetovali svojim otrokom, kdaj naj imajo oni svoje otroke?)

- Čimprej tem bolje - četudi v srednji šoli.
- Ko bodo rešili stanovanjski problem in imeli zanesljiv in stalen vir dohodka.
- Med študijem - takrat je človek na višku energije.
- Ko se bodo počutili sposobni - četudi je to po 30. letu starosti.

Q29 - Kaj se vam zdi, čemu lahko pripisujemo dvig povprečne starosti ženske ob rojstvu prvega otroka?

- dolžina študija
- nezrelost žensk
- brezposelnost
- Drugo:

Q30 - Kako močno se strinjate z naslednjimi izjavami?

	se ne strinjam	se delno ne strinjam	niti se ne strinjam niti se strinjam	večinoma se strinjam	popolnoma se strinjam
Srednješolske nosečnice je vedno manj, ker je za izobraževanje o spolnosti bolje poskrbljeno.	☐	☐	☐	☐	☐
Srednješolke, ki postanejo mame, so nezrele in nesposobne skrbi za otroka. Gotovo je šlo "za nesrečo".	☐	☐	☐	☐	☐
V kolikor je srednješolka dovolj razvita in ima pomoč svojih staršev ni s srednješolsko nosečnostjo nič narobe.	☐	☐	☐	☐	☐
Srednješolka, ki ima otroka, gotovo ni uspešna dijakinja.	☐	☐	☐	☐	☐
Večina srednješolk, ki zanosi, naredi splav.	☐	☐	☐	☐	☐
Glede na to, da je biološko bolje imeti otroka prej, bi morali bolj spodbujati srednješolsko nosečnost.	☐	☐	☐	☐	☐

(14) Q7 = [1]

Q31 - Kako naporno se vam zdi usklajevanje študijskih obveznosti in starševstva?

- Zelo naporno - skoraj nemogoče je ustvarjati ravnovesje in biti uspešen na obeh področjih.
- Je precej naporno, ampak se da.
- Če si urejen in organiziran človek ni tako težko.
- Drugo:

IF (14) Q7 = [1]

Q32 - Kaj se vam zdi najboljša alternativa?

- zamrznitev študija za 1 leto
- obiskovanje le najnujnejših predmetov
- varstvo otroka takoj, ko je to možno in obiskovanje vseh študijskih dejavnosti (predavanj, vaj...)
- Drugo:

Q33 - Ali veste, kako je država času epidemije pomagala mladim staršem?

- Da
- Ne

IF (15) Q33 = [2]

Q34 - Poleg običajnih denarnih prejemkov, ki jih dobi vsak študent starš (oziroma samo starš, ki zaprosi zanje) so bili dodatki vključeni tudi v prvem, drugem, četrtem, petem, šestem in sedmem korona paketu. Praktično v vseh paketih so bili vključeni študentje na splošno ali pa starši, mlade družine ipd.
